

УДК 373.011.3-051:005.336.5]:808.5

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.3.1.28>

Н. В. ГОРБАЧ

кандидат філологічних наук,

викладач кафедри філології,

*Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради,
м. Луцьк, Україна*

Електронна пошта: nadiagorbac@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-5593-6952>

ТЕХНІКА СТОРІТЕЛЛІНГУ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Педагогічна діяльність вимагає від викладача завжди бути цікавим, актуальним, переконливим, оригінальним та ефективним у своїй роботі. Однією з технік, що забезпечує ці критерії й активно використовується у ХХІ столітті, є сторітеллінг. Історії із власного життя, розповіді про відомих людей чи навіть міфічних та історичних персонажів привертають увагу до сказаного раніше й дозволяють запам'ятати весь матеріал.

Стаття присвячена дослідженню цієї техніки, розповідає про витоки, історію появи сторітеллінгу у сфері маркетингу та його поширення на інші сфери. Дослівний переклад терміна означає вміння розповідати історії, однак це не прості розповіді без будь-якої мети чи кінцевого результату. Сторітеллінг – це техніка розповідання історій, яка має конкретне призначення, найчастіше – вплинути на слухача, переконати його у своїй правоті, схилити на свій бік, підтвердити або довести щось.

У статті проаналізований сторітеллінг як ефективний інструмент у педагогічній практиці, сформульовані основні критерії успішного застосування цієї техніки під час проведення лекційних чи практичних занять. Основними ознаками сторітеллінгу є наявність одного чи кількох героїв історії, чітко визначеної мети розповіді, логічної побудови сюжету, відповідності історії матеріалу, який викладається. Наведено приклади основних видів сторітеллінгу, котрі можна ефективно застосовувати у педагогічній практиці.

Дослідження доводить, що використання техніки сторітеллінгу під час проведення аудиторних занять сприяє кращому засвоєнню матеріалу, зацікавленню слухачів, створює ефект впізнаваності та формує індивідуальний стиль викладання. Усе це дозволяє зробити висновки про актуальність сторітеллінгу у сучасній педагогічній практиці та перспективи подальших його досліджень.

Ключові слова: педагогічна діяльність, історії, сторітеллінг, сучасний викладач, мистецтво розповідати.

Постановка проблеми. Ні для кого не секрет, що кожне сучасне покоління не таке, як попереднє, тож і навчати, і виховувати, і навіть спілкуватися з його представниками маємо якимось по-іншому, так, як того вимагає час, оточення, соціальні та науково-технічні чинники. Чи не основним викликом перед педагогом будь-якого часу є ефективність викладання матеріалу. Саме цей критерій і спонукає шукати нові шляхи або ж переосмислювати те, що вже давно існує... Як зацікавити, змотивувати до навчання, посягти прагнення не лише пізнавати раніше відкриті, а й досліджувати, творити, відкривати? Як зробити так, щоб бути почутим?..

Не так давно у різних наукових галузях (і не тільки) з'явився новий термін «сторітеллінг», розшифрування якого дуже просте: story – історія, telling – розповідати, а отже, означає мистецтво розповідати історії.

Це ж просто – перша думка, яка виникає у нашій свідомості, однак виявляється, що не кожна розповідь може вважатися сторітеллінгом. Ця техніка має свою історію, свої правила і, лише дотримуючись їх, можна досягнути бажаного ефекту.

Аналіз попередніх досліджень. Вважається, що термін «сторітеллінг» прийшов у науку з кіноіндустрії та маркетингу і почав набувати популярності ще у 90-ті роки ХХ століття. Ця методика була розроблена й успішно апробована Девідом Армстронгом з метою переконання та мотивації клієнта. У 2006 році за версією журналу «Harvard Business Review» було визнано, що найкращим способом підготувати звіт чи презентацію є розповідання історій [Челнокова 2017 : 8]. Надалі інтерес дослідників і практиків тільки зростає. Так, сторітеллінгу як ефективній технології впливу присвятили свої дослідження О. Челнокова,

С. Казначеева, К. Калинкіна, Н. Григорян, А. Новичкова, Ю. Воскресенська, О. Тодорова та ін. У 2021 році Я. Недашківська використала цю технологію у структурі свого авторського курсу «Викладач нового часу», де йдеться про ефективне навчання в онлайн-форматі [Недашківська : 1]. Тож стає зрозумілим, що сторітеллінг, попри свою простоту, користується попитом, а отже, дає результати й у педагогічній практиці.

Мета статті. У межах нашого дослідження з'ясуємо особливості техніки сторітеллінгу, а також основні її функції у педагогічній практиці. Розглянемо основні види сторітеллінгу, які можна ефективно використовувати під час лекційних чи практичних занять.

Виклад основного матеріалу. Розповідання історій – стара, як світ, методика впливу на слухача. Вона бере свій початок ще з доісторичних часів. У добу мезоліту мисливцем міг стати тільки той, хто вмів майстерно розповідати казки (ті самі історії), адже давні мисливські казки мали суто утилітарне призначення – приспати пильність звіра, на якого велося полювання. Зробити це можна було, тільки майстерно володіючи технікою розповідання [Давидюк 2009 : 91]. Вміння придумувати та розповідати високо цінувалося і протягом наступних історичних епох, що відображено й у інших фольклорних обрядах. Так, ані сватання, ані саме весілля не обходилося без традиційних розповідей про куницю чи загадування загадок молодому та його гурту. Легендарна казкова героїня Шехерезеда завдяки майстерності розповідати історії змогла зберегти собі життя й отримати прихильність правителя, ставши його дружиною. Тож саме фольклор як найдавніший вид творчості підтверджує, що мистецтво розповідати завжди було цінним інструментом, який дозволяє схилити співрозмовника на свій бік або ж досягти іншого бажаного ефекту.

І дорослі, і діти – всі однаково люблять слухати розповіді, особливо, якщо вони стосуються реального життя. Історії мають ефективно застосування в різних сферах життя і діють набагато результативніше, ніж будь-які правила. Ми розповідаємо історії щодня, навіть не задумуючись, наскільки корисними вони можуть стати у нашій професійній діяльності. Дуже часто можна почути, що студентам

важко зрозуміти матеріал через засилля термінів, визначень, відсутність зв'язку з реальним життям, затеоретизованість тощо. Ефективність розуміння прямо пропорційна доступності викладання матеріалу. Саме цей принцип і допомагає реалізувати сторітеллінг.

Окрім зазначеного, сучасні дослідники виокремлюють такі переваги сторітеллінгу:

- захопливий та інтригуючий сюжет, здатний привернути увагу якомога більшої кількості слухачів;
- легке невимушене сприйняття та засвоєння (адже ми з дитинства звикли слухати й розповідати історії);
- розважальний ефект, що сприяє більшому запам'ятовуванню;
- безкоштовний доступ і використання;
- часто має форму ведення діалогу [Челнокова 2017 : 8–9].

Водночас сторітеллінг можна назвати частиною ораторського мистецтва, адже використання цієї техніки майже завжди пов'язане з умінням говорити на публіку, перед аудиторією, логічно, послідовно та грамотно викладати свої думки. Це ще одна причина, чому саме педагогічні працівники мають узяти на озброєння цю техніку.

Щоб історія стала сторітеллінгом і могла бути ефективно використана в педагогічній діяльності, вона має відповідати певним критеріям. По-перше, у ній має бути герой (або герої), чий приклад ми будемо використовувати, щоб довести своє твердження, спонукати до роздумів тощо. Героєм може бути сам оповідач, реальна або ж зовсім вигадана особа. Головне, щоб протягом усього часу розповідання історії слухач не втратив логічну нитку. Герой майже завжди долає перешкоди, знаходить вихід із певних проблемних ситуацій. Він – ніби зразок, на якому викладач пояснює матеріал. Наприклад, історія про давньогрецького оратора Демосфена та його наполегливість у досягненні ораторського мистецтва не лише доводить, що артикуляційні вправи додають упевненості оратору, а й демонструє, як щоденна праця над собою дає результати.

Герой сторітеллінгу – це той, хто допоможе вашій історії запам'ятатися. Якщо викладач зможе майстерно прив'язати сторітеллінг до навчального матеріалу, то у свідомості слухача

чів історія буде зринати разом із теоретичним матеріалом, у контексті якого була розказана. Наприклад, артикуляційні особливості голосних і приголосних звуків у потоці мовлення можуть назавжди відкластися у пам'яті студентів не складним теоретичним матеріалом, а асоціюватися з особистістю давньогрецького оратора чи будь-якого іншого героя сторітеллінгу.

Наступним важливим критерієм є ідея сторітеллінгу: для чого ми розповідаємо, яка наша мета (вразити, запам'ятати, зворушити, спонукати, розчулити), мета може бути різною, але вона обов'язково має бути! Історії побутового змісту, анекдоти, жарти, що не мають чітко визначеної мети й не стосуються загальної теми, – це не сторітеллінг. Як слухачі або студенти можуть перейнятися історією, якщо сам оратор не розуміє, для чого вона розказана? Ідея – це рушійна сила будь-якої історії, це як мотор машини, як напрям подорожі. Якщо є вектор, то є і результат.

Стиль сторітеллінгу теж має важливе значення. Він може бути різним: дидактичним, розважальним, науково-популярним тощо. Зі стильовими особливостями пов'язана й жанрова диференціація сторітеллінгу. Серед основних жанрів – перевтілення, відродження, пригоди, комедія, трагедія тощо.

Композиційна структура сторітеллінгу теж має своє значення. Логічно історія має складатися з експозиції (своєрідного коротенького еккурсу, передісторії), зав'язки, розвитку дії, кульмінації та розв'язки. Структурні елементи не обов'язково мають бути розміщені у такій послідовності. Існує навіть декілька технік сторітеллінгу, які мають свої композиційні особливості.

Перша й основна з них – класична. Вона передбачає таку послідовність: зав'язка – кульмінація – розв'язка. Класичний сторітеллінг найбільш зрозумілий і найбільш поширений, адже має логічну та струнку будову й добре підійде до пояснення будь-якої теми. На початку такої історії завжди існує якесь завдання, яке потрібно вирішити. Кульмінація, найбільш емоційна частина сторітеллінгу, демонструє нам спосіб розв'язання проблем, долання перешкод тощо. Розв'язка має дидактичну функцію та логічно завершує історію.

Наступна техніка сторітеллінгу має назву «мономіф» і таку саму структуру, як і попере-

дня, однак завершується висновком. Тут герой не досягає своєї мети й навіть забуває про неї, але несподівано обставини складаються так, що його ціль реалізується, причому якнайкращим способом.

Ще однією з технік сторітеллінгу є «реверс», коли розповідь починається з розв'язки та має ретроспективну композицію, яка ніби перемотує сюжет назад. Зазвичай на початку такої історії ми бачимо успіх і тріумф героя, вершину його слави чи успіху. «Але так було не завжди...» – це слова, які повертають сюжет у минуле й розповідають увесь шлях до успіху. Цей вид сторітеллінгу ефективно спрацьовує завдяки своєму початкові, коли слухачеві хочеться бути схожим на героя, далі він розуміє, що шлях до успіху – це праця над собою, розвиток своїх здібностей і талантів.

У педагогічній практиці сторітеллінг може виконувати найрізноманітніші функції. Перерахуємо основні з них:

- інформативну – одну з основних, адже кожна історія дає слухачеві інформацію, повідомляє про певну подію тощо;
- пізнавальну – за допомогою сторітеллінгу слухачі пізнають особливості явищ, встановлюють причинно-наслідкові зв'язки;
- асоціативну – історії викликають асоціації одного явища з іншим, саме ця функція допомагає співвіднести історію з навчальним матеріалом, поєднати їх в одне ціле;
- емотивну – сторітеллінг – це майже завжди емоційна розповідь, з одного боку, він передає настроєвий стан оповідача, з іншого – має на меті викликати певні емоції у слухачів;
- експресивну – будь-яка історія певною мірою відтворює внутрішній світ оповідача;
- естетичну – репрезентує красу рідної мови, багатий словниковий запас мовця;
- розважальну – у будь-якому разі розповідь історії відступає вбік від строго теоретичного викладу матеріалу, слугує певною розрядкою на занятті, а іноді навіть може викликати сміх.

Далі наводимо зразок сторітеллінгу з подальшим викладом його жанрово-стильових, композиційних і функціональних особливостей.

«Уявіть собі центральну площу міста, величезну за розмірами й переповнену людьми... Жодного шуму, жодного зайвого руху. Величезний натовп ніби завмер, затамував подих,

слухаючи й дивлячись на людину, котра стоїть на підвищенні й виголошує промову. Всі погляди прикуті до цього чоловіка, жодне його слово не залишається непочутим, здається, ніби він випромінює якусь особливу енергію, яка притягує й не відпускає. Уся ця юрба підкорена промовцем. Він – лідер, котрий може повести за собою, він – авторитет, до думки якого дослухаються, він – володар свідомості всіх цих людей, він відчуває думки та прагнення цієї аудиторії й повністю може її підкорити...

Але так було не завжди... Першу промову цього оратора юрба зустріла шквалом глузувань. Ані його картава вимова, ані тип темпераменту, ні спосіб подачі матеріалу не imponували слухачам. Він був освістаний і з повним провалом покинув трибуну... Але не здався...

Щоб досягнути досконалості, він робив одне – тренувався. Свою картуву артикуляцію він тренував, набравши в рот каміння і цитуючи довгі поеми. Невпевненість і тихий голос він тренував бігом, піднімаючись і спускаючись з високих пагорбів. Невпевненість перед великою шумною аудиторією він загартовував, виголошуючи промови біля моря під шум хвиль.

З часом невдоволена юрба підкорилася йому. Ті люди, які свистали й глузували з нього, тепер

ловили кожне його слово, слухали і готові були піти за ним».

Отже, героєм сторітеллінгу є давньогрецький оратор і політичний діяч Демосфен. Історія може бути використана під час викладання риторики чи будь-якої іншої філологічної дисципліни, однак наявність змістової лінії, що розповідає про старанну роботу героя над собою, дозволяє застосувати цю техніку на будь-якому іншому занятті. Мета розповіді: вразити слухачів, спонукати до роздумів, захопити. Жанр: перевірення. Техніка: реверс. Функції: інформативна, пізнавальна, емотивна, експресивна, естетична.

Висновки. З огляду на вище сказане стає зрозуміло, що використання техніки сторітеллінгу у педагогічній практиці може дати прекрасні результати. Причина досить проста й лежить на поверхні самого поняття розповідання: історії захоплюють, дивують, спонукають до дій, мотивують, чіпляють за живе, пробуджують асоціації, роблять викладача і його стиль впізнаваними, а виклад матеріалу – більш доступним.

Викладений матеріал не претендує на вичерпність і може стати поштовхом для подальших досліджень техніки сторітеллінгу та її застосування у педагогічній практиці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Давидюк В. Ф. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі). Луцьк : ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. 436 с.
2. Недашківська Я. С. Викладач нового часу. <https://journal.millenniumra.com.ua/199/1516/> (дата звернення: 03.09.2021).
3. Челнокова Е. А., Казначеева С. Н., Калинкина К. В., Григорян Н. М. Сторителлинг как технология эффективных коммуникаций. *Perspectives of Science and Education. International Scientific Electronic Journal*. № 2307-2334 (Online). Scopus. 2017. 5 (29). S. 7–12. <https://cyberleninka.ru/article/n/storitelling-kak-tehnologiya-effektivnyh-kommunikatsiy/> (дата звернення 24.08.2021).

REFERENCES

1. Davydjuk V. F. (2009) *Vybrani lekciji z ukrajinsjckogho foljkloru (v avtorsjkomu dyskursi)* [Selected lectures on Ukrainian folklore (in the author's discourse)]. Lucjk: VAT "Volynsjka oblasna drukarnja". (in Ukrainian).
2. Nedashkivjsjka Ja. S. (2021). *Vykladach novogho chasu*. [Teacher of modern times] *Milenium* [Milenium]. (electronic journal), vol. 40, № 199, pp. 18–20. Retrieved from: <https://journal.millenniumra.com.ua/199/1516/> (accessed 03 September 2021).
3. Chelnokova E. A., Kaznacheeva S. N., Kalinkina K. V., Grigoryan N. M. (2017). *Storitelling kak tekhnologiya effektivnyh kommunikacij*. [Storytelling as a technology of effective communications]. *Perspektyvy nauky i obrazovanyja* [Perspectives of Science and Education. International Scientific Electronic Journal]. (electronic journal), vol. 5, № 29, pp. 7–12. Retrieved from: <https://cyberleninka.ru/article/n/storitelling-kak-tehnologiya-effektivnyh-kommunikatsiy/> (accessed 24 August 2021).

N. V. GORBACH

Candidate of Philological Sciences,

Lecturer at the Department of Linguistic Disciplines,

*Municipal Higher Education Institution “Lutsk Pedagogical College” of the Volyn Regional Council,
Lutsk, Ukraine*

E-mail: nadiagorbac@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-5593-6952>

THE TECHNIQUE OF “STORYTELLING” IN PEDAGOGICAL PRACTICE

Pedagogical activity, as no other, always needs to be interesting, actual, convincing and effective in teacher's work as a translator. One of the such techniques, which gives these criterions and active used in XXI century is a storytelling. Stories from own life and stories about famous people or even fairy and historical heroes attract somebody's attention on telling before and let to remember all the material.

The article is devoted to investigation of this technique tells about the origin, story of appearing the storytelling in sphere of marketing and its spreading into other spheres. Literally translation of this means the skill of telling stories. But it is not simple stories without any aim or final result. Storytelling is a technique of telling stories which has a concrete purpose and more often to influence the listener and convince him (or her) in your rightness, attract into your side even confirm or prove something.

The storytelling is analyzed as an effective instrument in pedagogical practice, wording the main criterions of successful using of it during lectures and practical lessons. The main features of storytelling are presence of one or some heroes of the story, clear determined aim of story, logical structure of subject, corresponding story of the material which is taught. The article gives modes of main kinds of storytelling, which may be used in pedagogical activity very effectively.

The investigation proves that using the technique of storytelling during lecture lessons promote for the best mastering the material, to excite the curiosity of listeners, create the effect of recognizing and form the individual style of teaching. It helps to make the conclusion about actual of storytelling in modern pedagogical activity and plans for future investigation.

Key words: pedagogical activity, stories, storytelling, modern teacher, art of telling.